מג:

בשלמא יש תחומין היינו דבשבתות ובימים

מובים מותר אלא אי אמרת אין תחומין

בשבתות ובימים מובים אמאי מותר שאני

התם דאמר קרא י הנה אנכי שולח לכם את

אליה הנביא וגו' והא לא אתא אליהו

מאתמול אי הכי בחול כל יומא ויומא גמי

לישתרי דהא לא אתא אליהו מאתמול אלא

אמרינן לבית דין הגדול אתא הכא נמי לימא

לבית דין הגדול אתא 6 כבר מובטח להן

לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות

ולא בערבי ימים מובים מפני המורח קא

סלקא דעתך מדאליהו לא אתא משיח נמי

לא אתי במעלי שבתא לישתרי אליהו לא

אתי משיח אתי דכיון דאתי משיחא הכל עבדים הן לישראל בחד בשבא לישתרי

לפשום מינה דאין תחומין דאי יש תחומין

בחד בשבא לישתרי דלא אתא אליהו בשבת

האי תנא א ספוקי מספקא ליה אי יש תחומין

או אין תחומין ולחומרא דקאי אימת דקא

נדר אילימא דקאי בחול כיון דחל עליה

נזירות היכי אתיא שבתא ומפקעא ליה אלא

בקאי בשבתא וקא נדר וביום מוב וקא נדר

וההוא יומא דשרי ליה מיכן ואילך אסיר ליה: פעם אחת לא נכנסו לנמל וכו': תנא

שפופרת היתה לו לרבן גמליאל שהיה מבים

וצופה בה אלפים אמה ביבשה וכנגדה

אלפים בים הרוצה לידע כמה עומקו של גיא

מביא שפופרת ומבים בה וידע כמה עומקו

של גיא והרוצה לידע כמה גובהו של דקל

מודד קומתו וצלו וצל קומתו וידע כמה גובה

של דקל הרוצה שלא תשרה חיה רעה בצל

קבר נועץ קנה בד' שעות ביום ויראה להיכן

צלו נומה משפיע ועולה משפיע ויורד נחמיה

בריה דרב חנילאי משכתיה שמעתא ונפק

חוץ לתחום אמר ליה רב חסרא לרב נחמן

נחמיה תלמידך שרוי בצער אמר לו י עשה לו

ל) פסחים יג., ב) [שמות נח], ג) [שם יג. וע"ש וברש"י

א"ח סיי תד: מו ב מיי פ"ד מהלי מירות הלכה יא: שו ג מיי פט"ו מהלי מדם הלכה כו וחר"ו הלכה יד טוש"ע א"ח סי מה סעיף ד:

רבינו חננאל

אסור לשתות יין כל ימות החול, דכל יומא איכא למימר האידנא לייתי, ומותר בשבתות טובים דליכא וימים דילמא ש"מ יש תחומין בקפיצה למעלה מעשרה. ודחינז למעלה מעשרה. הדרנן לא משום דבעי מיתא אליהו מאיתמול כו', ופשוטה היא מינה דאין בשבת משיח נמי לא אתי [בחד] בשבת. מיהו בשבת נשתרי. ואמרינן תנא ספוקי מספקא ליה ומחמיר הכי והכי. דקאי אימת ונדר אי נימא בחול כיון דחל מירות עליה היכי אתיא שבת ומפקעה ליה דקתני . בשבת. בשבת נדר או ביום טוב, וההוא יומא בלחוד הוא דשרי מיכן ואילך אסיר, ואפי׳ בשבתות וימים טובים. מתני׳ פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה כו'. מנא ידע. תנא שפופרת היה לו לרבז גמלי׳ שהיה צופה י ומביט בה אלפים אמה ביבשה, וכנגדן אלפים בים. פי' כעין שפופרת עשויה מן נחשת היתה לו לרבן גמלי׳ ושיער בה אלפים אמה ביבשה והיתה אצלו לשער בה ומפורש כך ני ל) מצופית בינ. בירושלמי ל) מצופית היתה לו לרבן גמליאל י היה משער בה עיניו למישור אלפים אמה ים: שור אינפים אמור והיה משער בה בים. ולמה ליה למימר והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכה. והא רבן גמליאל שרי משחשיכה אם נכנסו לנמל כגוז דיר אם נכנסו לנכול כגון דיו וסהר. תפתר כשהיה בלמין יתר מבית סאתים. יהיו מחיצות נבוהות עשרה, ולא יהו פרצות יותר מעשר, ולא יהא עומד כנגד עומד ופרוץ כנגד פרוץ. ופודן כנגו פודן. הרוצה לידע כמה עומקו של גיא מביא שפופרת וחוזר וצופה ומביט בה למעלה במישור, יואה במישור ק' אמה יודע שעומקו של גיא ק' אמה. וכז כשיעור הזה אמה. וכן כשיעה ההה הרוצה לידע גובהו של דקל, ימוד צילו וצל קומתו ויראה כמה הוסיף צילו על קומתו, וישער כפי השיעור הזה להקל ויודע כמה גובהו של תשרה חיה רעה בצל קברו ,נועץ קנה משעה רביעית ביום ורואה היכן נוטה צילו, משפיע ועולה משפיע

ואסור לשתות יין כל ימי החול. וא״מ מאי שנא דלא אסרינן כהן לשתות לעולם יין כדאמרינן בסנהדרין (ד' כב:) אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו פי׳ שעברו כמה שנים שלא נבנה הבית ואמאי לא חיישינן לבן דוד כי הכא וי"ל דהתם ליכא איסורא דאפשר בכהן אחר או יישן מעט אבל ואסור לשתות ייז כל ימות החול אי אמרת

הכא אי אתי עובר על מירותו ובפ"ק דבילה (ד' ה:) נמי אמרינן חיישינן לשמא יבנה ור"ת מפרש ביום שבן דוד בא שראוי לבא והשתא לא קשיא מידי וניחא נמי מה שמקשינן אמאי אסור והלא משיח בן יוסף יש לו לבא מחילה ועדיין לא בא אבל קשה האי דפריך בסמוך בחול נמי לשתרי דהא לא אתא אליהו מאתמול מ"מ היה ראוי לבא י"ל דלפי המסקנא פריך דמוקמינן דקאי בשבת וקנדר משום הכי פריך בחול לשתרי יום שנדר בו שאינו ראוי לבא באותו יום הואיל ולא אתא אליהו מאתמול: דלא אתא אליהו בשבת. ול״מ ודלמה אתי בערב שבת

ויבשר בשבת וי"ל דקרא הנני שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום בשר: משמע ביום שבא יבשר:

האי תנא ספוקי מספקא ליה. (א) וההיא דתנן בפרק קמא דפסחים (ד' יג.) דקאמר לדבריך תלויות לא ישרפו שמא יבא אליהו ויטהרם איכא למימר נמי מספקא ליה וההוא שמשיב ג כבר מובטח להם לישראל שאין אליהו בא בשבת ולא בערב שבת ולא בערב יו"ט נראה לי דהכי פירושו כי היכי דלא בא לא בערב שבת ולא בערב י"ט מפני הטורח של תקון סעודה הכי נמי בשבת קודם אכילה מפני טורח מעולת שנת:

י מותרין אתם שכבר הייתי מסתכל בשפופרת וכו'.

אפילו לרבי מאיר דאמר לקמן מי שישב בדרך ועמד והרי הוא סמוך לעיר אם לא היתה כוונתו לכך לא יכנס הכא מתכוונים היו לשבות בעיר והיו סומכין על שפופרת של ר״ג: לתוב רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא ויתיב רבא קמיה דרב נחמן. הכא ® משמע דרב נחמן בר יצחק לאו היינו רב נחמן סתם וכן בכמה מקומות ודלא כפ״ה דסוף פרק כל הגט (גיטין ד' לא:) דקאמר רב נחמן בר ילחק אנא לא לריכנא להו פירוש לבי ריש גלותא ופ״ה התם משום דהוי חתנו של ריש גלותא דהא רב נחמן סתם הוי חתנו של

ריש גלותא כדמוכח בהעור והרוטב (חולין ד' קכד.) אלא הא דקאמר לא לריכנא משום דעשיר היה ורב נחמן סתם הוא רב נחמן בר יעקב דהא רב נחמן סתם היה חבירו דרב ששת ובירושלמי מוכח דרב נחמן בר יעקב היה חבירו דרב ששת וגם בשום מקום בש"ם אינו מזכיר בפירוש רב נחמן בר יעקב אלא אצל רב נחמן בר רב חסדא או רב נחמן בר ינחק ס: דיתיב רבא וקמבעיא דיה גרסינן ול"ג אמר ליה רב נחמן בר יצחק דהכא פשיטא ליה במחיצה של בני אדם שמותר לעשות ובתר הכי פריך רב נחמן בר יצחק לרבא מנפל דופנה דחקור לעשות:

אילימא בדלא מלו גברי. ואם תאמר כי לא מלו גברי נמי ילך אל מקום שהמחילה מגעת ואחר כך יעשה היקף אחר עד שיגיע לתחום ויש לומר כיון שכבר עשו פעם אחת ידעו שלדעת כן עשו ואסור מכאן ואילך כדמסיק בסמוך בשמעתין:

ואסור כל ימות החול. דילמא אתי: לפני בא יום ה'. לפני ביאת בן דוד יבא אליהו לבשר: מפני הטורח. שמניחין לרכי שבת והולכין להקביל פניו: עבדים הן. ואין לישראל טורח דאיכא דטרח להו בחד בשבח לשתרי. דודחי לח חתי משיח היום דהח חתמול בשבת לח

אתא אליהו ומדקאקר ליה ליפשוט דחיים לדילמה התה הליהו וחין תחומין למעלה מעשרה: ומשנינן מהא לא תיפשוט דאין תחומין דדילמא ספוקי מספקא ליה להאי תנא דדילמא אין תחומין ומש"ה אסר בחד בשבא ולחומרא אבל מפשט לא פשיטא ליה דתילף התירא מיניה: כיון דחל עליה נוירות. בע"ש ומספקא דילמא אתי משיח היום לב"ד הגדול היכי מישתרי לשתות למחר בשבת ליחוש דילמא אתא לב"ד הגדול מאתמול: דקאי בשבת וקא גדר בי"ט וקא נדר. כלומר כשקיבל נדר זה היה שבת או י"ט והיינו דקתני מותר לשתות בשבתות וימים טובים אותה שבת או אותו י"ט שנדר אבל מכאן ואילד אסור ואפי׳ בשבת דילמא אתא אתמול בן דוד וחל עליה מירות: שפופרת. קנה חלול וכשהוא ארוך אין לופין בו למרחוק וכשהוא קלר לופין בו יותר והיתה שפופרת של רבן גמליאל מתוקנת למדת לפיית אלפים או בים או ביבשה: כמה עומקו של גיא מביא שפופרת ומביט בה. ביבשה וימדוד כמה אמות הוא יכול לנפות בה ואח"כ ילך על שפת הגיא וילפה בה לעומקו ויתרחק לאחוריו עד שיבחין שבמקום שכלה עומקו של גיא שם כלה לפיית השפופרת שאם יתרחק עוד מעט לא יראה את קרקעית הגיא וידע שעומקו של גיא והרחקתו שנתרחק משפתו הוי כמדת לפיית השפופרת: גובהו של דקל. ומתיירא לעלות בו ולמודדו: ימדוד ללו. של דקל: ולל קומסו. של עלמו. ופעמים שהלל רבה על המיצל ופעמים שהמיצל רבה על הצל כשחמה עומדת בגובה הרקיע לל כל דבר הוי קטן וכשחמה בשיפולו הוי לל ארוך הלכך מודד אף לל קומתו ולפי מה שיראה שירבה לל קומתו על הומתו ידע שריבוי לל הדהל על הדהל או כפלים או שליש או רביע: הרוצה שלא חשרה חיה רעה בצל

מחיצה של בני אדם ויכנס יתיב רב נחמן בר קבר. כעין מלבה היו מליבין על יצחק אחוריה דרבא ויתיב רבא קמיה דרב הקבר כעין שאנו מגביהין ולוברין בו נחמן א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא מאי קא עפר ומשפע לכאן ולכאן והירא שלא מבעיא ליה לרב חסדא אילימא בדמלו גברי תבא חיה רעה להסתופף בצל הקבר עסקינן וקא מבעיא ליה הלכתא כרבן גמליאל מפני חום השמש ויריח את המת ויחטטנו: נועץ קנה בד' שעות. כשבא לעשות הבנין ינעוץ קנה בארבע שעות ביום שאותה שעה מתחיל השמש להתחמם והלל לונן ונוח כדאמרינן בברכות (ד׳ מו.) וחם השמש ונמסט איזו שעה שהשמש חם והצל צונן הוי אומר זה ארבע שעות ולפיכך חיות מתאוות לצל באותה שעה ולאותו לד שיראה זה שצל הקנה נוטה ישפע הבנין ויעשה שיפוע ארוך שלא יהא נוטה לו לל ואע"פ שכשתסוב החמה יהיה לו לל ללד אחר כיון דבההיא שעתא ליכא לל תו לא אתיא חיה להתלונן בצילו דההיא שעתא אולא עד דמשכחא ועוד דלאחר ארבע שעות אף הכל חם ולא איכפת לה לחיה בכל: בדמלו גברי. שהיו לו אנשים הרבה שיכולין לנאת חוץ לתחום כגון שעירבו לעשות לו מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ממקום שהוא שם עד התחום: הלכה כרבן גמליאל. דליהנו ליה מחיצות שלא שבת בהן מבעוד יום כדאמר לעיל

[מב:] גבי דיר וסהר או דילמא פשיטא ליה דהלכה כרבן גמליאל והכא

הוא דלא מלו ליה גברי עד תוך התחום אלא עד ב׳ אמות סמוך לתחום:

דהתם ד"ה לא בערבי שבתות מו: ד"ה שלח ובתום' גיטיו לא: ד"ה אנא ותום׳ לעילית: ד"ה מתקיף],

הגהות הב"ח

תורה אור השלם

ו. הְנֵּה אָנֹכִי שׁלֵחַ לְכָם אַת אַלִּיָּה הַנְּבִיא לְפְנֵי

אַוּוּ בַּיּבְּיָרְ בּוֹא יוֹם יְיָּ הַגְּרוֹל בייראי מלאכי ג כג

(ל) תום' ד"ה האי תנא וכו׳ וההיל דתניא נפ״ק דפסחים. נ"ב דף יג ועיין :סב ב״מ

גליון הש"ם , תום' ד"ה יתיב רב נחמן . בר יצחק וכו' משמע דרב נחמן בר יצחק לאו היינו "ג. עי' לעיל דף יח ע"ב מוס׳ ד״ה מתקיף ולקמן

מוסף רש"י

לא בערבי שבתות כו׳ מפני הטורח. שיש להן לעסוק נסעודות שנת

לישוב והבריות מ(ה)בקשות הצל. ומשפע ועולה, כלומר מיצר מלמעלה ויורד כגון מדרון שלא יהא לו צל כל היום כולו. נחמיה בר רבא בר חנילאי משכתיה שמעתא בשבת ויצא חוץ לתחום. אמר לו לך ועשה לו מחיצה של בני אדם ויכנס, דקיימא לן דמחיצה שנעשית בשבת הויא מחיצה, רב נחמן כשמעתיה.

16